

NOVOSTI SA *EVROPE* III

str. 141 - 155.

TRI NOVA SAJTA

U prvih pet meseci 2000. godine Evropska unija je dobila tri nova *site*-a koja olakšavaju rad i praćenje velikog broja novosti iz Unije, aktivnosti njenih organa, politika i pristup dokumentima dokumentima.

Istorija Evropske unije **The History of the European Union**

Najnoviji je *site* pod nazivom *Istorija Evropske unije (The History of the European Union)*¹ koji je postavljen 04. 05. 2000. godine o reč je o godišnjoj hronologiji Unije od 1946. godine do danas, a novosti se unose svakodnevno. Ovo je za sada jedina zvanična i veoma opsežna hronologija koja dnevno prati razvoj svih događaja od nastanka tri zajednice, ključne datume vezane za njihovo funkcionisanje i nastanak Unije; ona pokriva i period pre 1951. godine i beleži predloge i ideje integracije, počevši od govora Vinstona Čerčila u Cirihi (1946. godine). *Site* može biti veoma koristan za nastavu o pravu i politici Evropske unije, ali može pomoći i u lociranju i prisećanju na

---

¹ Adresa: europa.eu.int/abc/history

neke od značajnih datuma koji su neophodni i za složenija naučna istraživanja.

Povelja o osnovnim pravima The Charter on Fundamental Rights

Drugi novi *site* zove se *Povelja o osnovnim pravima (The Charter on Fundamental Rights)*², i sadrži stranice koje se odnose na novosti vezane za donošenje ove Povelje, aktivnosti, referentne tekstove, izjave za štampu, linkove i dokumenta tela koje je zaduženo za izradu nacarta ove Povelje, kao i dokumente sa njegovih plenarnih zasedanja (konvencija). Mandat ovog tela - sastavljanje nacarta Povelje o osnovnim pravima Unije - utvrđen je na samitu Evropskog saveta u Kelnu (3-4. jun 1999. godine), ali tom prilikom nije određeno kakav oblik ovaj Nacrt treba da ima. Utvrđeno je da će on služiti kao osnova interinstitucionalne deklaracije, a da će se o njegovom eventualnom uključivanju u Ugovore razmišljati u nekoj kasnijoj fazi izrade nacarta. Tako rezultat rada ovog tela može biti dvojak: nacrt može dobiti oblik političke deklaracije ili, pak, pravnog teksta - izbor između ove dve opcije je politički .

Uočljiva je veoma velika aktivnost ovog tela, njegovo konsultovanje sa organima Unije, ali i sa drugim međunarodnim organizacijama (sa Savetom Evrope, pre svega). Izdvajamo jednu od poslednjih konvencija ovog tela, koja je održana 3. i 4. maja, na kojoj su članovi tela (njih 62) razgovarali o nekim horizontalnim pitanjima vezanim za izradu nacarta Povelje.³ Ponovljen je jedan od osnovnih zahteva da se Povelja mora odnositi na organe Unije, a ne na aktivnosti država članica, jer im ona ne može nametati obaveze van dometa komunitarnog prava shvaćenog u najširem smislu. Namera je da se stvori povelja o pravima, koja će biti primenjivana i na Deo V (Zajednička spoljna i bezbednosna politika) i Deo VI (Saradnja u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova) Ugovora o EU. Telo takođe predlaže da

---

² Adresa: www.europarl.eu.int/charter/en.default.htm

³ Document charte 4111/00

"...Povelja treba da se odnosi na sva lica koja spadaju pod jurisdikciju komunitarnog prava, sa posebnim odredbama koje bi regulisale specifična prava koje uživaju državljani Unije".

Odnos Povelje o osnovnim pravima i Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Pitanje odnosa Povelje o osnovnim pravima Unije i Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (usvojena 1950. u okviru Saveta Evrope) se veoma često postavlja. "Pravljenje nacrtu Povelje nema direktni uticaj na pitanje pristupanja Zajednice Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima. Problem pristupanja može se pojaviti, bez obzira da li EZ ima Povelju ili ne. Povelja predstavlja listu prava koje Unija nameće sebi, baš kao što svaka strana ugovornica Konvencije ima sopstvenu povelju o osnovnim pravima. To ne onemogućava Uniju da se pridržava Konvencije. Pristupanje će ustanoviti spoljnu proveru načina na koji se Zajednica pridržava Konvencije. Prema stavu Suda pravde Zajednica, takvo pristupanje bi zahtevalo reviziju Ugovora.

"...Ukoliko Povelja postane sastavni deo Ugovora, njeno poštovanje će biti obezbeđeno odredbama o pravosudnoj kontroli koje se već nalaze u Ugovoru. Ovu kontrolu bi vršio Sud pravde EZ, bilo direktno presuđujući ili preko odluka nacionalnih sudova donetih na osnovnu odluke Suda o prethodnom pitanju. Sistem kontrole bi se razlikovao u zavisnosti od stubova Unije o kojima je u konkretnom slučaju reč".

Sajt o Međuvladinoj konferenciji

Treći novi *site* u okviru servera EVROPA posvećen je Međuvladinoj konferenciji (*The Intergovernmental Conference - IGC*)⁴. On je predstavljen krajem januara 2000. godine, i veoma je dobro uređen, jer se preko njega

---

⁴ Adresa: europa.eu.int/igc2000

može doći do svih dokumenata koji se odnose na pripremu IGC. Predstavio ga je predsednik Evropske komisije Romano Prodi u isto vreme kada je usvojen i stav Komisije o pitanjima institucionalnih reformi koje ovaj organ Unije predlaže u pripremama konferencije. Dokument pod nazivom *Prilagodavanje institucija za uspešno uvećanje članstva*⁵, koji se popularno naziva "Prodijeve reforme", sadrži tri osnovne polazne tačke:

- Komisija traži brže uključivanje odabranih država u Evropsku uniju;
- predlaže da se broj članova Komisije utvrdi kao stalan i nepromenljiv (20) i, kao treće,
- predlaže stavljanje u pogon većinskog glasanja kako bi se izbegla blokada rada nekih organa EU, koja sada postoji zbog mogućnosti veta.

Stavove Evropske komisije i njihovo poređenje sa stavovima Evropskog parlamenta o pitanjima institucionalne reforme obrazlagao je na aprilskom zasedanju Evropskog parlamenta Mišel Barnije (*Michel Barnier*) član Evropske komisije i osoba koja je *ad personam* odgovorna za IGC. U svom govoru pred Evropskim parlamentom⁶ zaključio je da su sličnosti ova dva organa velike u mnogim pitanjima, a pre svega u shvatanju neophodnosti institucionalnih reformi koje ne samo da moraju biti izvršene, već moraju biti i uspešne jer "...sadašnji institucionalni okvir nije više sposoban da deluje u mnogim aspektima. Ovde mislim, na primer, na radnu normu Suda pravde i ćorsokake u koje zapadamo u određenim pitanjima zbog jednoglasnosti koja se zahteva u Savetu. Postoji opšta saglasnost o glasanju kvalifikovanom većinom... Ono mora postati opšte pravilo za donošenje odluka u Savetu, zajedno sa procedurom saodlučivanja za legislativna pitanja. To je upravo ono što Evropska komisija traži i predlaže metod kako bi bio postignut ovaj cilj - identifikovanje kategorija odluka za koje je razumljivo zadržavanje jednoglasnosti."

Aprilsko zasedanje, održano od 11-13. aprila 2000. godine u Strazburu, bilo je, pre svega, posvećeno predlozima Evropskog parlamenta za međuvladinu konferenciju. Predlozi su usvojeni u formi rezolucije

---

⁵ *Adapting Institution to Make Success of Enlargement*, COM(2000)34.

⁶ Speech/00/136, April 12, 2000.

Parlamenta⁷, zasnovani na izveštaju *Dimitrakopulos-Lajnen*⁸, koji su u ime Komiteta za konstitutivna pitanja podneli Jorgos Dimitrakopulos (*Giorgios Dimitrakopoulos*) i Jo Lajnen (*Jo Leinen*), i sadrži predloge institucionalnih reformi u samom Parlamentu, ali i predloge za reforme drugih organa Unije i njihov odnos sa Parlamentom.

Polazni stav rezolucije je da "...sastav, funkcionisanje i ravnoteža između organa Unije (Parlamenta, Saveta i Komisije) mora odražavati njenu dualnost kao unije naroda i unije država i da mora biti postignuta ravnoteža između malih i velikih država i njihovih stanovnika, te da je osnovni princip da Parlament predstavlja Uniju naroda a Savet Uniju država". Broj članova Parlamenta ne treba da predje 700, kako je utvrđeno Ugovorom iz Amsterdama, a da bi to bilo zadržano u uslovima povećanja broja članica, rezolucija predlaže da "...pre izbora 2009. godine, i u zavisnosti od pristupa novih članica, broj predstavnika svake države članice u Parlamentu bude izračunat na osnovu ukupne populacije Unije, uključujući i države kandidate sa kojima su pregovori okončani; sistemom proporcionalne raspodele mesta a na osnovu populacije, svaka država mora imati najmanje četiri mesta."

Rezolucija Parlamenta daje svoje predloge reformi i drugih organa Unije, pa predlaže da "...IGC mora ustanoviti demokratski princip javnosti Saveta kada deluje u funkciji zakonodavca ili kao budžetska vlast. Stenografske beleške sastanaka Saveta moraju biti objavljene; Savet mora opravdati svoje odluke Evropskom parlamentu... Evropski parlament treba da bira predsednika Evropske komisije među kandidatima koje predloži Savet. Predsednik Komisije, u sporazumu sa državama članicama, treba da postavlja članove ovog tela; on treba da obezbedi da u Komisiji budu državljani svih država članica. Komisija mora biti ovlašćena od strane Evropskog parlamenta."

Evropski parlament "...predlaže da Sud pravde treba da čine neparan broj sudija, a taj broj bi bio jednak ili veći od broja država članica, uz

---

⁷ *European Parliament resolution containing the European Parliament's proposals for the IGC*, A5-0068/00, April 13, 2000.

⁸ Videti šire: *Dimitrakopoulos-Leinen Report*, PE 232.758/fin/part1, www.eurparl.eu.int

odgovarajuće uvećanje broja opštih pravobranilaca. Predlaže da članovi Suda pravde i Suda prve instance treba da budu izabrani na 9 godina bez prava na reizbor... Predlaže da se jurisdikcija Suda pravde proširi na sva pitanja iz Dela IV Ugovora (Vize, azil, imigraciona i druge politike vazane za slobodu kretanja ljudi) i Dela VI (Odredbe o policijskoj i sudskoj saradnji u pitanjima kriminala) uklaňanjem ograničenja koja su na snazi. Predlaže da Parlament bude uključen među one organe koji imaju ovlašćenja da pokrenu postupak u skladu sa članom 68(3)⁹. Smatra da je neophodno modernizovati i uprostiti proceduru, tako što će se ustanoviti odredbe o upotrebi modernih sredstava komunikacije. Predlaže da članovi 230 i 232 Ugovora o EC¹⁰ budu izmenjeni kako bi, između ostalih organa, i Evropskom parlamentu dozvolili da pokrene postupak pred Sudom pravde zbog nedostatka ovlašćenja, narušavanja osnovnih pravila postupka, kršenja ovog Ugovora ili bilo kog pravila koje se odnosi na njegovu primenu, pogrešnu upotrebu ovlašćenja, ili propust da se deluje. Predlaže da, u skladu sa odredbom člana 300(6), Sud pravde dobije ovlašćenja da donosi na zahtev Evropskog parlamenta presude u slučajevima kada je Parlament konsultovan o zaključivanju ugovora."

Kada je o proceduri donošenja odluka reč, Parlament predlaže da se zadrži procedura saodlučivanja utvrđena članom 251 (ranije član 189b) Ugovora o EC, a da "...glasanje kvalifikovanom većinom u Savetu treba da postane opšte pravilo za donošenje odluka u sferi legiscilacije; procedura saradnje koja je primenjivana u okviru Dela VII Ugovora (Ekonomska i monetarna politika) treba da bude ukinuta, a proceduru saodlučivanja treba primeniti i na legiscilaciju u okviru Dela VI (Policijska i sudska saradnja u pitanjima kriminala). Kvalifikovano većinsko odlučivanje treba primeniti na odluke koje se odnose na postavljenje članova organa i tela Unije; za organe i tela koja moraju kao članove imati predstavnike svih država članica, postavljenje će zahtevati odobrenje država članica. Jednoglasnost u Savetu

---

⁹ Organi Unije se služe numeracijom članova konsolidovanog teksta Ugovora o osnivanju EC - reč je ranijem članu 73p, koji je usvojen Ugovorom iz Amsterdama, i koji se nalazi u Delu IV (Vize, azil, imigraciona i druge politike vezane za slobodu kretanja ljudi). Ovaj član predviđja da Savet, Komisija ili bilo koja država članica može od Suda pravde tražiti tumačenje ovog dela Ugovora ili akata organa EC zasnovanih na odredbama ovog dela.

¹⁰ Ranije članovi 173 i 175 Ugovora o EC, prema kojima pravo pokretanja postupka imaju bilo koja država članica, Savet i Evropska komisija.

mora biti ograničena samo na odluke konstitucionalne prirode za koje je, u skladu sa Ugovorom, potreban pristanak nacionalnih parlamenata - jednoglasnost bi se zahtevala za svako novo pristupanje država. Evropski parlament bi morao da da svoj pristanak za reviziju Ugovora, svih međunarodnih ugovora u skladu sa članom 300 (ranije član 228), postavljenja članova Finansijskog suda, Suda pravde, Prvostepenog suda i članova Izvršnog borda Evropskog sistema centralnih banaka."

Parlament svojom rezolucijom predlaže sledeće odredbe za konstitucionalizaciju Ugovora:

- uprošćavanje (simplifikacija) i konsolidovanje Ugovora u jedinstveni tekst koji bi bio sastavljen iz dva dela. Deo A bi sadržao odredbe ustavne prirode (preambula, ciljevi, Povelja o osnovnim pravima, organe, proceduru donošenja odluka, podela nadležnosti između Unije i država članica) i deo B koji bi sadržao ostale oblasti koje pokrivaju Ugovori;

- utvrđivanje hijerarhije pravnih akata: deo A bi bio jednoglasno usvojen od strane Saveta, posle odobrenja Evropskog parlamenta i zahtevao bi ratifikaciju država članica; deo B može biti modifikovan od strane Saveta uz pristanak Parlamenta;

- legislativne mere bi usvajao Savet kvalifikovanom većinom i Evropski parlament, u skladu sa odredbama člana 251 Ugovora o EZ, koji bi morao da sadrži i definicije od čega se sastoje legislativne mere;

- administrativne mere bi usvajala Evropska komisija, ne ograničavajući pojedinačna ovlašćenja organa i tela EU za donošenje sopstvenih mera.

Finansijske obaveze EU iz Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Evropu

Na istom zasedanju, na pitanja članova Parlamenta je odgovarao Kris Patten (*Chris Patten*), član Evropske komisije zadužen za spoljne odnose Unije¹¹. Jedno od pitanja se odnosilo na primenu Pakta stabilizacije za

---

¹¹ *The Stabilization and Association Process and the Stability Pact for South Eastern Europe*, statement by Rt Hon Cris Patten, European Parliament, Strasbourg, April 12, 2000.

jugoistočnu Evropu, konkretno na skalu finansijske obaveze koju je preuzela Unija u odnosu na Balkan. "To je jedan od prvih testova da li će svi ti kilometri komunikea Saveta i sva obećanja o Maršalovom planu za Balkan zaista zaživeti. Ove godine će nam trebati oko EUR 540 miliona za Zapadni Balkan; naredne oko 800 miliona, od čega EUR 350 miliona samo za Kosovo. Mora se naglasiti da nam je potrebno više sredstava za države koje su uključene u proces stabilizacije i asocijacije koje sa nama ozbiljno pregovaraju o putu u Evropu. Po mom mišljenju, prelomna je prva godina - sreća je ako se stigne do druge, ili čak treće godine. Kada smo se u Istanbulu (konferencija pregleda OEBS, održana od 8. do 10. novembra 1999. godine, prim. T.M.) pitali koliko mislimo da će nam sredstava trebati za region, mislili smo da je to oko EUR 5,5 milijardi. Kažu da je to fantastična suma. Ali, ja se nadam da se više nećemo naći u ovakvoj situaciji u kojoj smo sada, kada, pored interinstitucionalnog sporazuma, moramo da iskopamo dodatna sredstva za Kosovo iz finansijskog okvira koji je dogovoren pre nego što je Kosovo postalo potreba".

Monetarna i ekonomska pitanja u EU - - Grčka ušla u Evrozonu

Zadržaćemo se na monetarnim i ekonomskim pitanjima. Naime, potpredsednik Evropske centralne banke (ECB) Kristijan Nojer je 3. maja predstavio izveštaj ECB o konvergenciji za 2000 godinu, koji se odnosi na stepen konvergencije koji su postigle Grčka i Švedska tokom 1999. godine, i mogućnost njihovog uključivanja u tzv. Eursistem (*Eursystem*), odn. monetarnu uniju.¹² Na osnovu ovog izveštaja, koji potvrđuje da je Grčka (ali ne i Švedska) ispunila kriterijume konvergencije, predviđeno je njeno uključivanje u Evropsku monetarnu uniju. "Ekonomske pokazatelji govore da je Grčka demonstrirala brojne pozitivne pomake, kao što je značajno smanjenje stope inflacije i suspanktivni napredak ka poboljšanju fiskalne situacije. Neprekidni naponi za pomoć održanju stabilnosti cena su od posebnog značaja za Grčku. To podrazumeva neprekidnu potrebu za čvršćom fiskalnom politikom i odlučnim strukturnim reformama sa ciljem da

---

¹² Internet adresa: www.ecb.int/key/00/sp/000503htm

poboljšaju funkcionisanje robnog tržišta i tržišta radne snage. U takvim uslovima zagantovano je ubrzano transponovanje legislative jedinstvenog tržišta u nacionalno zakonodavstvo, dalji napredak liberalizacije mrežnih industrija i odlučujući napori ka prevazilaženju strukturnih rigidnosti na tržištu radne snage. Šta više, neophodno povećanje napora za reforme sistema socijalnog obezbeđenja i dalji progres u privatizaciji, smanjije prepreke u širem javnom sektoru."

Izveštaj se, pored ekonomskih kriterijuma konvergencije, bavi i pitanjima kompatibilnosti švedskog i grčkog nacionalnog zakonodavstva, uključujući i statute nacionalnih banaka (*The Bank of Greece* i *Sveriges Riksbank*), sa zahtevima za potpuno učesće Grčke i Švedske u monetarnoj uniji, kako je utvrđeno Ugovorom i Statutom Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB); to su pravni zahtevi za potpunu integrisanost nacionalnih banaka u Eurosistem i prilagođavanje ostalog zakonodavstva (osim statuta banaka).

Švedski monetarni propisi nisu dovoljno usaglašeni sa komunitarnim

"Što se Grčke tiče, zaključak je da je Statut Grčke banke izmenjen, i pod pretpostavkom da će biti ratifikovan u nacionalnom parlamentu i da će stupiti na snagu na vreme, te da će zastarele odredbe iz 1997. godine biti ukinute, neće biti drugih nedostataka koje bi bile u neskladu sa Ugovorom o EZ ili Statutom ESCB, i koje bi štatile punom uključivanju Grčke banke u Eurosistem. U odnosu na Švedsku, zaključci izveštaja o konvergenciji koje je 1998. godine doneo Evropski monetarni institut (EMI) ostaju neizmenjeni. Švedsko zakonodavstvo, i pored dobrih ekonomskih pokazatelja, ne daje osnova za pravno uključivanje nacionalne banke u Eurosistem i za sada nije usklađeno sa Ugovorom i Statutom ESCB. Što se ostalog zakonodavstva tiče, Evropska centralna banka ukazuje da propisi o pristupu javnosti dokumentima i pravo na tajnost moraju biti ponovo razmotreni u skladu sa režimom tajnosti iz člana 38 Statuta ESCB."

Praksa Suda pravde i Prvostepenog suda

Delatnost pravosudnih organa, Suda pravde EC i Prvostepenog suda, u prvih pet meseci ove 2000. godine godine, je veoma živa i zaista potvrđuje ranije iznete tvrdnje zvaničnika Unije da sudovi premašuju svoju radnu normu.¹³ Predstavljanje nekih od novih presuda započecemo sa odlukom o predhodnom pitanju u slučaju *Kreil*¹⁴ sa početka ove godine.

Slučaj Kreil

Ovo je jedan od slučajeva u kome su pokrenuta mnoga pitanja vezana za komunitarno pravo i njegov odnos sa nacionalnim pravima država članica. Reč je o ženi koja je, obučena za elektorniku, konkurisala 1996. godine u *Bundeswehr*-u (Federalna armija Nemačke) na radno mesto u odeljenju za održavanje elektroničkog naoružanja. Odbijena je, uz obrazloženje da nemačko pravo ne dopušta ženama zapošljavanje u vojsci na mestima koja uključuju upotrebu oružja. Stav je pravdan članom 12a Osnovnog zakona Nemačke (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*), po kome žene između 18 i 55 godina života mogu u armiji biti zaposlene samo u sanitetskoj službi i u vojnom orkestru.

Evropska zajednica je sa svoje strane direktivom (uputstvom) iz 1976. godine o jednakom tretmanu muškaraca i žena, posebno u odnosu na pristup zaposlenju,¹⁵ zabranila bilo kakvu diskriminaciju zasnovanu na polu. Direktiva izričito naglašava da neće narušavati pravo država članica da ne primene njene odredbe na ona zanimanja koja iz razloga svoje specifične prirode, pol uzimaju kao odlučujući faktor. Uputstvo takođe ne ograničava odredbe koje se odnose na zaštitu žene, posebno u odnosu na vreme trudnoće i materinstva.

---

¹³ Listu svih presuđenih slučajevima i slučajeva koji se trenutno nalaze pred sudovima videti na adresi: www.curia.eu.int.

¹⁴ C-285/98, *Tanja Kreil v Federal Republic of Germany*. Presuda je doneta 13. januara 2000. godine.

¹⁵ *Council directive 76/207/EEC*, OJ L 39 1976, 09.02.1976

Slučaj je najpre iznet pred Administrativni sud u Hanoveru, gde je gospođica Kreil tvrdila da je odbijanje njene molbe zasnovano na diskriminaciji na osnovu pola, što je u suprotnosti sa komunitarim pravom. Nemački sud je obustavio postupak i uputio Sudu pravde predhodno pitanje "...da li direktiva (uputstvo) Zajednice isključuje primenu nacionalnih odredaba po kojima se ženama ograničava pristup radnim mestima u vojsci koja podrazumevaju nošenje oružja, i koje im dopuštaju samo rad u medicinskoj službi i vojnoj muzici?"

U svojoj presudi Sud kaže da je "...na državama članicama, koje moraju da usvoje odgovarajuće mere kako bi osigurale sopstvenu unutrašnju i spoljnu bezbednost, da usvaja odluke o organizovanju vojnih snaga. Međutim, takve odluke ne izlaze potpuno iz nadležnosti EZ, odnosno principa jednakog tretmana muškaraca i žena, koji se takođe primenjuje, gledano generalno, u javnom sektoru, pa time i u oružanim snagama.

Sud primećuje da izuzeci utvrđeni kao zaposlenja za koja, iz razloga njihove specifične prirode ili načina na koji se sprovode, pol predstavlja odlučujući faktor kao derogacija od prava utvrđenog direktivom, moraju biti tumačeni veoma striktno. Predviđena derogacija može se primeniti samo na posebne aktivnosti za čije je izvršenje Sud već ranije utvrdio da pol može biti odlučujući faktor (zatvorski čuvari, policijske aktivnosti koje se sprovode u situacijama kada postoje ozbiljni unutrašnji nemiri ö utvrdjeno 1986. godine u slučaju Džonson u Severnoj Irskoj;¹⁶ služba u specijalnim borbenim jedinicama armija - presuda iz 1999. koja se odnosi na engleske marinice)¹⁷.

U utvrđivanju dometa derogacije od osnovnog prava kao što je jednaki tretman žena i muškaraca, princip proporcionalnosti, koji je jedan od osnovnih principa komunitarnog prava, mora biti uzet u obzir. Ovaj princip zahteva da derogacije ostanu van okvira onoga što je odgovarajuće i neophodno kako bi se postigao utvrdjeni cilj, i da princip jednakog tretmana bude u skladu sa zahtevima javne bezbednosti koji određuje kontekst u

---

¹⁶ Case 222/84, *Johnson v Chife Constable of the Royal Ulster Constabulary*, (1986) ECR 1651.

¹⁷ Case C-233/97, *Sirdar case*, October 26, 1999.

kome date aktivnosti treba da se odvijaju. Isključivanje žena iz službe u armiji koja podrazumeva upotrebu oružja odnosi se na gotovo sva mesta u *Bundeswher*-u i, prema mišljenju Suda, to nije mera derogacije koja bi se mogla opravdati specifičnom prirodom radnog mesta ili načinom ostvarivanja ovih delatnosti. Činjenicom da osoba koja je u službi u oružanim snagama može biti prinudjena da koristi vatreno oružje opravdava se isključivanje žena sa takvih radnim mesta. Kako to vlada Nemačke tvrdi, službe armije koje su otvorene za žene imaju obezbedjenu osnovnu obuku za upotrebu oružja, kako bi osposobile zaposlene da brane sebe i pomognu drugima. U tim uslovima Sud smatra da su nadležne državne vlasti išle protiv principa proporcionalnosti u utvrđivanju svog opšteg gledišta da sve vojne jedinice *Bundeswhera* moraju imati isključivo muški sastav, pa utvrđuje da ... žene moraju imati pristup i mogućnost za vojnu karijeru."

Posle presude u slučaju *Bosman*¹⁸ još jedna sportska asocijacija Belgije, ovoga puta košarkaška (*Fédération Royale Belge des Sociétés de Basket-ball - FRBSB*), našla se pred Sudom pravde EC. Naime, Sud je 13. aprila 2000. godine, doneo odluku o predhodnom pitanju u slučaju *Lehtonen*¹⁹. Reč je o finskom košarkašu koji je krajem sezone 95/96 angažovan od strane jednog belgijskog kluba (*Castors Braine*) u završnici šampionata kao profesionalni igrač. Klub je dva puta kažnjavao registrovanjem pobede protivničkog tima zbog angažovanja Lehtonena, pošto se drugi klub žalio FRBSB zbog povrede FIBA pravila koja se odnose na transfer igrača u okviru Evropske zone. FIBA (Medjunarodna košarkaška federacija) svojim pravilima uređuje medjunarodni transfer igrača, nacionalne federacije se tim pravilima moraju voditi kada utvrđuju sopstvene zahteve transfera. Na osnovu njih, FIBA zabranjuje da klubovi koji pripadaju Evropskoj zoni uključuju u takmičenja u nacionalnim šampionatima igrače koji su igrali u drugim zemljama Evropske zone, ako se transfer obavio posle 28. februara. Posle ovog datuma moguće je uključivati samo igrače koji nisu do tada igrali u Evropi.

---

¹⁸ *Case C-415/93*. Komentar ovog slučaja: doc.dr Vesna Knežević-Predić, Iz prakse Suda evropskih zajednica, *Revija za evropsko pravo*, 2-3/99, str. 105-127.

¹⁹ *Jyri Lehtonen and Others v Fédération Royale Belge des Sociétés de Basket-ball*, C-176/96, Aril 13, 2000.

Lehtonen i njegov klub su od nacionalnog Suda prve instance u Briselu tražili da ukine donete mere belgijske košarkaške asocijacije i da zabrani donošenje daljih sankcija koje bi ga sprečavale da igra u šampionatu. Ovaj Sud se obratio Sudu pravde EC za mišljenje o predhodnom pitanju da li su pravila sportske federacije koja zabranjuju klubovima da stave u tim igrača koji je angažovan posle određenog datuma kompatibilna sa slobodom kretanja radnika u komunitarnom pravu. Sud pravde je naglasio da "...sport spada u nadležnost komunitarnog prava u meri u kojoj predstavlja ekonomsku aktivnost u značenju koju joj daje Ugovor (čime je ponovio svoj stav iz slučaja *Bosman*, prim. T. M.). U tim uslovima, pravila organizovanja sportske aktivnosti, uključujući i ona koja donose sportske federacije, moraju biti u skladu sa komunitarnim pravom. Pravila ili prakse koje isključuju strane igrače iz određenih utakmica koja nisu ekonomske prirode (na primer, mečevi između nacionalnih timova različitih država) nisu u suprotnosti sa slobodom kretanja ljudi. Sud smatra da, pošto je učešće igrača u mečevima osnovni razlog njihove aktivnosti, pravilo koje ograničava ovakvo učešće takodje ograničava i šanse za zapošljavanje određenog igrača. Pravila koja zabranjuju belgijskim klubovima da u mečevima šampionata uvrste i košarkaše iz drugih država članica ukoliko su oni transferovani posle određenog datuma, prema mišljenju Suda, predstavlja smetnju slobodi kretanja radnika.

Međutim, Sud smatra da ova smetnja može biti opravdana na osnovu neekonomskih razloga, koji se odnose na sport kao takav. Utvrđivanje krajnjeg roka za transfer može biti sa ciljem da se izbegne neregularnost takmičenja, ukoliko ne ide dalje od ostvarivanja ovoga cilja. Prema mišljenju Suda pravde, na nacionalnim sudovima je da utvrdi da li je ovaj poslednji razlog poštovan." Sud je, dakle, zaključio da postojanje opravdanosti za utvrđivanje ograničenja slobode kretanja profesionalnih sportista mora biti ocenjivano od strane nacionalnih sudova, i da nije u domenu komunitarnog prava.

Za kraj ovog pregleda novosti iz Evropske unije, opredelili smo se za jedan slučaj koji se pojavio pred Prvostepenim sudom, i koji se odnosi na pristup dokumentima organa Unije, koji je veoma značajan zbog ostvarivanja

proklamovanog principa javnosti za dokumente organa. Prvostepeni sud je 6. aprila doneo presudu na osnovu tužbe za poništaj dve odluke Saveta kojima se odbija pristup određenim dokumentima ovog organa, u slučaju *Kuijer*²⁰. Profesor Univerziteta u Utrehtu (Holandija), Aldo Kuijer, koji se bavi pitanjima azila i imigracionih politika, zatražio je od Generalnog sekretarata Saveta pristup određenim dokumentima koji se odnose na aktivnosti Centra za informisanje, diskusiju i razmenu informacija o azilu (CIREA). Ta dokumeta su: objedinjeni izveštaji o Zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici, analize i procene sačinjene od strane ili za CIREA koje se odnose na stanje u trećim državama regiona iz kojih dolaze većina ljudi koji traže azil (za period 1994/98. godina), izveštaji komisija za utvrđivanje činjenica država članica Unije, kao i lista osoba koje su nadležne za pitanja azila u državama članicama. Generalni sekretar Saveta je pismom odgovorio da CIREA poseduje izveštaje za neke od država o slučajevima odbijanja davanja azila i povratku tih ljudi, ali nije dopušten pristup javnosti ovim dokumentima, kao ni listi osoba koje se bave pitanjima azila, opravdavajući ovaj svoj stav odredbama odluke Saveta o pristupu dokumentima²¹, odnosno njenim članom 4 stav 1.²² Što se izveštaja država članica tiče, Generalni sekretar je objasnio da oni ne postoje.

Profesor Kuijer je ponovio svoj zahtev za pristup dokumentima, pozivajući se na član 7(1)²³ iste odluke Saveta, da bi bio obavešten da je Savet svojom odlukom (28. 09. 1998. godine - prva sporna odluka) odbio i ovaj zahtev. Razlozi koje je Savet naveo su da brojni traženi dokumenti sadrže veoma osetljive informacije o političkoj, ekonomskoj i socijalnoj

---

²⁰ *Aldo Kuijer v Council of the European Union*, Case T-188/98, April 6, 2000.

²¹ *Council decision 93/731*, 20.12.1993, OJ L 340, 1993, p. 43.

²² Ovaj član utvrđuje da pristup dokumentima Saveta neće biti dopušten kada je njihovo objavljivanje nepodesno zbog zaštite javnog interesa - javne bezbednosti, međunarodnih odnosa, monetarne stabilnosti, sudske procedure, inspekcije i istrage.

²³ Prema odredbama ovog člana podnosioca molbe za pristup dokumentima Saveta mora, u roku od mesec dana, pismeno obavestiti nadležno odeljenje ili Generalni sekretar da li je njegova molba uvažena ili, pak, postoji namera da molba bude odbijena. U drugom slučaju, podnosilac molbe će biti obavešten i o razlozima za odbijanje pristupa dokumentima, i imaće mesec dana da potvrdi, odnosno ponovi svoj zahtev.

situaciji u državama u koje su vraćeni oni koji nisu dobili azil, tako da bi njihovo objavljivanje pogoršalo odnose Unije sa tim državama; ostala dokumenta će Savet pokušati da pronadje i dostaviće ih tražiocu. U ovoj svojoj odluci, Savet je naznačio da lista osoba koje se bave pitanjima davanja azila u državama članicama nije pronadjena kao poseban dokument Saveta, da bi već u narednom pismu (18. 05. 1999 - druga sporna odluka) demantovao sebe, navodeći da ona postoji i da je sadržana u dokumentu 5971/2/98 CIREA, i time pokazao nepreciznost prethodne odluke.

Tužilac u svojoj tužbi navodi da je svojim odlukama Savet prekršio odluku o pristupu dokumentima, kao i obavezu da navede razloge odbijanja pristupa javnosti, i da je narušio princip komunitarnog prava o pristupu javnosti dokumentima organa Unije. Sud prve instance je najpre razmatrao pitanje nenavodjenja razloga odbijanja, za koje smatra da "...ima dvostruku svhu: da pruži priliku zainteresovanim stranama da znaju čime se opravdavaju preduzete mere kako bi im bilo omogućeno da zaštite svoja prava, i da omogući judikaturi EC da ostvaruje svoja ovlašćenja da ispita legalnost odluke... Nije jasno iz iznetog objašnjenja razloga u spornoj odluci, da je Savet pojedinačno ispitao, ma kako površno, svaki od ovih dokumenata ili da ih je ispitivao u grupi... U spornoj odluci Savet ne daje bilo kakav razlog zbog koga bi se mogao razumeti razlog odbijanja davanja pristupa dokumentima. Sledi, da sporna odluka ne zadovoljava zahteve člana 190 Ugovora o EC, kojim se utvrđuje neophodnost obrazlaganja razloga donošenja mera.

...Što se kršenja člana 4(1) odredbe 93/731 tiče, mora se imati na umu da je ovaj Sud već doneo presudu da ova odredba mora biti tumačena u svetlu principa prava na informisanje i principa proporcionalnosti. Iz ovoga sledi da Savet ima obavezu da ispita da li treba dozvoliti pojedinačan pristup informacijama koje nisu pokrivene ograničenjima, poštujući, istovremeno, princip dobrog upravljanja. Sud smatra da, i bez uvida u dokumenta koja su u pitanju, može utvrditi da ima dovoljno informacija... da donese odluku da se ponište odluke Saveta."

pripremila mr Tanja Mišćević